

ПІДГОТОВКА КАДРІВ З АНАЛІТИЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ КОНТРОЛЬОВАНИХ РЕЧОВИН

*О. В. Чубенко, Н. В. Гузенко, В. В. Альхуссейн
Харківська медична академія післядипломної освіти
metod306@gmail.com*

Annotation. Narcotics in Ukraine population is still a problem. One of the components in the fight against this problem is the analytical service. A properly established analytical service is one of the important tools of the state in the fight against drug addiction. It allows you to monitor actions subject to the criminal code and related to the illegal circulation of drugs and their consumption, and helps in the diagnosis and treatment of drug addiction patients.

Key words: narcotics, toxic substances, analytical service, illegal circulation of drugs.

Наркотизації населення України як і раніше є проблемою, яка чекає на своє вирішення. Однією з складових в боротьбі з цією проблемою є аналітична служба, яка виконує токсикологічні дослідження на наявність наркотичних, психотропних та інших одурманюючих засобів. Належним чином налагоджена аналітична служба є одним з важливих інструментів держави в боротьбі з наркоманією. Вона дозволяє контролювати дії, що підлягають карному кодексу, та пов'язані з не законним обігом наркотиків та їх споживанням, допомагає діагностиці та лікуванню хворих на наркоманію.

Діюча в Україні аналітична служба знаходиться у варіанті, який можливо розглядати як застиглий. До цього часу вона не має належного організаційного та науково-методичного забезпечення. Вирішенням цих проблем й займається кафедра медичної хімії, клінічної біохімії, фармації та судово-медичної токсикології ХМАПО, яка є єдиною в Україні, що готує фахівців по виявленню наркотичних та одурманюючих та токсичних речовин протягом 20 років. Зміни в законодавстві України, в тому числі Накази МВС та МОЗ України № 400/666 від 09.09.2009 р. та № 1452/735 від 09.11.2015р. «Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції» переглянули мету "огляду" з клінічної оцінки стану здоров'я пацієнта на пошук доказів вживання контрольованих речовин з наступним представленням та оцінкою цих доказів судами відповідно до Європейських стандартів з цього питання. Особливу актуальність це набуває в зв'язку з воєнними діями. Тому, якщо мова йде про збирання судових доказів, то в основу методології "огляду" повинна бути покладена стратегія, яка затверджена в судово-медичній токсикології. Ця умова визначається згідно "Програми ООН по

Міжнародному контролю за наркотиками” (Бюлетень по наркотичним засобам т.XLV, № 2, 1993, с. 134-135). Підходи методології вимагають підвищення вимог до токсикологічних лабораторій, кваліфікації співробітників, контролю за відбором біологічного матеріалу, документуванню всіх етапів дослідження, наявність стандартів контрольованих речовин, проведення досліджень згідно з вимогами Закону України “Про метрологію та метрологічну діяльність”, а також Держстандарту ДСТУ 17025(ISO-17025).

Враховуючи, що виявлення та визначення алкоголю, наркотиків та інших лікарських препаратів є розділом судово-медичної токсикології, а лікарі лаборанти клініко-діагностичних лабораторій (КДЛ) не мають необхідної початкової підготовки з цих питань, то з 2011 року на кафедрі медичної хімії, клінічної біохімії, фармації та судово-медичної токсикології ХМАПО розпочато первинну підготовку цієї категорії фахівців для отримання базового мінімуму знань та вмінь.

В подальшому постійні зміни на ринку наркотичних речовин та лікарських засобів будуть потребувати проходження фахівцями удосконалення на двотижневих циклах тематичного удосконалення (ТУ) “Сучасні методи виявлення наркотичних, психотропних, та лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції”, “Сучасні методи виявлення та визначення алкоголю при визначенні стану сп’яніння”, “Метод високоефективної рідинної хроматографії в аналітичній токсикології”, “Виявлення «дизайнерських» наркотичних та психотропних речовин методом хроматографії в тонких шарах сорбенту” та на майстер-класах “Токсикологічний аналіз психотропних катіонів”, “Токсикологічний аналіз фенілакіламінів”.

Окрім післядипломної підготовки лікарям – лаборантам для виконання досліджень контрольованих речовин, необхідне належне методичне забезпечення. Кафедрою розроблені методичні рекомендації затверджені МОЗ України “Методи виявлення наркотичних засобів та психотропних речовин у біологічних рідинах людини (методи попередньої експрес-діагностики)” 2008 р. та “Порядок відбору від живих осіб біологічного матеріалу, поводження з ним та організація проведення токсикологічних досліджень з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп’яніння, або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції” 2011 р., «Виявлення гідзапаму та його метаболітів в трупному матеріалі та в біологічних рідинах живих осіб методом хроматографії в тонкому шарі сорбенту» 2016 р., «Виявлення лікарських, наркотичних речовин та психотропних препаратів методом хроматографії в тонкому шарі сорбенту після гідролізу біологічного матеріалу» 2019 р., «Приготування та застосування хромогенних реактивів у судово-токсикологічному дослідженні методом тонкошарової хроматографії.»

2019 р., а також посібники до самостійної роботи:

1. Використання методу хроматографії в тонкому шарі сорбенту в судово-токсикологічних дослідженнях (навчальний посібник для самостійної роботи слухачів) / І.О. Журавель, О.В. Чубенко, Н.В. Гузенко, В.В. Альхуссейн. – Харків : ХМАПО, 2017. – 35 с.
2. Застосування імуноферментного методу в судово-токсикологічному аналізі, та його обмеження (навчально-методичний посібник для самостійної роботи) / І. О. Журавель, О. В. Чубенко, Н. В. Гузенко, В. В. Альхуссейн. – Харків : ХМАПО, 2018. – 53 с.
3. Виявлення метадону в біологічних рідинах: навчально-методичний посібник для самостійної роботи / І. О. Журавель, О. В. Чубенко, О. В. Чорна, Н. В. Гузенко. – Харків : ХМАПО, 2019. – 26 с.
4. Токсикологічний аналіз групи речовин, які ізолюються перегонкою з водяною парою («леткі отрути»): навчально-методичний посібник для самостійної роботи / І. О. Журавель, О. В. Чубенко, О. В. Чорна. – Харків: ХМАПО, 2019. – 26 с.
5. Ізолювання, виявлення та визначення похідних барбітурової кислоти: навчально-методичний посібник для самостійної роботи / О. В. Чубенко, Н. В. Гузенко, В. В. Альхуссейн, Л. Л. Давтян. – Харків: ХМАПО, 2021. – 36 с.
6. Особливості ідентифікації речовин методом хроматографії в тонких шарах сорбенту в токсикологічному аналізі: навчально-методичний посібник для самостійної роботи / О. В. Чубенко, О. В. Чорна, Н. В. Гузенко, В. В. Альхуссейн, М. А. Савченко. – Харків: ХМАПО, 2021. – 37 с.
7. Виявлення та визначення карбоксиметгемоглобіну та карбоксиміоглобіну в трупному матеріалі (Керівні вказівки щодо виконання вимірювань) / М. А. Савченко, Н. В. Гузенко, О. В. Чубенко // Київ: ДСУ «ГБ СМЕ» МОЗУ, ХМАПО, 2022. – 27 с.

Таким чином, подальший розвиток цього напрямку роботи кафедри для вирішення актуальних задач які стоять перед аналітичною токсикологією України є важливим і незаперечним.